

Prof. Dr. Şaban Şimşek: Hastane açmakla, kalori hesabı yapmakla sağlık meselesi çözülemez

Ömer Çakkal

Sağlıkta baş döndürücü gelişmeler ardı ardına yaşanıyor. Sağlık Bakanlığı'nın çıkardığı yasa ve yönetmelikler bazen para musluğunun başını tutan Maliye ve Çalışma Bakanlıklarının engeline ya da direncine takılıyor, bazen de mahkemelere. Kurallar, konulmak için değil uygulanmak için

var. Uygulamaya geçildiğinde bir keşmekeştir başlıyor. İşin sağlık personeli ve vatandaş ayağı keşmekeşin mağdurudur. Medya ise oluşan en küçük bir problemi dahi ballandıra ballandıra yazma konusunda işin hakkını veriyor! Bu baş döndürücü trafikte bir durmak, "Ne oluyor?" diye sormak, bu soruyu sektörün içinden insanlarla tartışmakta fayda var. Halen SB Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi 1. Göz Kliniği Şefi Prof. Dr.

Şaban Şimşek, bir dönem üst düzey bürokratik da yapmış, yani sistemin inşası sürecini bilen bir isim. SD'nin röportaj teklifini geri çevirmeyen Şimşek, bir Karadenizliden beklenen bir üslupla tezlerini oldukça sert bir dille ifade etti. Kendisinin eleştirilerine kulak vermekte yarar var.

Sağlık alanında üst düzeye gelmiş birinin alanı dışında yine üst düzey

Prof. Dr. Şaban Şimşek (sağda), Kuveyt'e yaptığı bir yolculukta...

bürokrat olarak görev yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu görevi niye bıraktınız?

Saniyorum bu soruyu Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki Müsteşar Yardımcılığı görevimle ilgili olarak sordunuz. Gerçekten bunu çok merak eden oldu. Başta da Hürriyet Gazetesinin gedikli Başyazarı Oktay Ekşi ve Ana Muhalefet Partisi. TBMM kürsüsünden tam dört defa dile getirildi; "Göz doktorunun Milli Eğitim Bakanlığında ne işi var" diye.

Oysa ben bir öğretim üyesi idim. Yani öğrencilerim vardı, asistanlarım vardı, bir eğitici ve öğreticiydim. Dahası doktorasını almış olan bir insan, bilimsel çalışma yapmasını, temel prensipleri ve metoduyla birlikte öğrenmiş demektir. Dolayısıyla aynı zamanda bilimsel bir çalışma olan Yükseköğretim Kanunu hazırlık çalışmalarında görev almasını yadırgamamak lazımdı. Ancak sanyorum tepkilerin asıl nedeni biraz da ideolojik idi.

2003 yılıydı. Hükümet, parti programında ve Hükümet programında yer aldığı üzere Yükseköğretim Kanunu'nu yenilemek istiyordu. Üniversiteden arkadaşımız Hüseyin Çelik de Milli Eğitim Ba-

kanı olmuştu. Başbakan'dan aldığı bu görevi koordine etmek üzere bana ricada bulundu. Yakın arkadaşlarımla ve tabii ki eşimle görüştüm. Görevi kabul ettim ve her şeyi bırakıp Ankara'ya geldim.

Bürokrasi, asıl mesleği yani doktorluğu öldüren bir çalışma ortamı. Bürokrasiye geçenler bunu göze almalı. Mesela bir başhekim bile bence en fazla yüzde 50 doktorluk en az da yüzde 50 başhekimlik yapmalı. Başhekimliğin payı hastanenin yeri ve fonksiyonuna göre yüzde 80'e kadar çıkabilir. Bunu yapamayacakların idareci olmaması gerekir. Uzun süren bir idarecilikten sonra veya doktorluktan tamamen uzaklaşılacak merkez teşkilat bürokratinin bir daha mesleğe dönmesi ve herhangi bir alanda, teknik anlamda çok üst düzeylere çıkabilmesi kolay mümkün olmaz.

Görevi bırakmamın birinci nedeni, gidiş sebebimin ortadan kalmış olmasıydı. Bilindiği gibi biz kanun taslağını hazırladık ama kanun çıkarılmadı. TBMM'den geçen ve daha sonra zamanın Cumhurbaşkanı'nın veto edilen Yükseköğretim Kanunu, bizim asıl hazırladığımız taslağın konjonktüre göre

Bürokrasi, asıl mesleği yani doktorluğu öldüren bir çalışma ortamı. Bürokrasiye geçenler bunu göze almalı. Mesela bir başhekim bile bence en fazla yüzde 50 doktorluk en az da yüzde 50 başhekimlik yapmalı. Başhekimliğin payı hastanenin yeri ve fonksiyonuna göre yüzde 80'e kadar çıkabilir. Bunu yapamayacakların idareci olmaması gerekir.

esaslı şekilde kırılmış bir şekliydi. Malum o zamanlar "Sarı Kız", "Ay Işığı" falan söz konusuydu ve saygıdeğer Genel Kurmay Başkanı hariç diğer üst düzey komutanlar askeri darbe hazırlık-

“Günümüzde doktor, hastanın moralini, ruhunu tamir etmenin epeyce uzağında bir pozisyonda. Kanımca doktora düşen görev, sağlıklı olmanın küçük bir parçası olan organlarla ilgili hastalık durumunu imkânlar ölçüsünde en iyi şekilde düzeltmektir. Zaten performans sisteminde biliyorsunuz tamiratı bir an önce yapıp, tezgâhta önünüze gelen diğer parçaya, af edersiniz hastaya yönelmek durumundasınız!”

ları ile yatıp kalkıyorlardı. İkinci neden Sayın Bakanla “idare etmedeki” anlayış farklılığımızdı. Üçüncü neden ise meslekten uzak geçen iki buçuk yıla yakın zamanda neredeyse tıp dilini unutma noktasına gelmemdi. Belki ikinci ile üçüncü sebep yer değiştirebilir.

İzninizle toplumdaki sağlık ve tıp algısı üzerine konuşmak istiyorum sizinle. Şimdi 21. yüzyılda tıp, sağlık, sağlıklı olmak nedir sizin için?

Bilindiği gibi Dünya Sağlık Örgütü sağlığı tarif ederken daha ziyade kişinin maddi ve manevi iyilik hali üzerinde durmaktadır. Özellikle bu ikincisi günümüzde çok şeyi içine alan bir kavram oldu. Mesela siyasal, sosyal, din-inanç özgürlüğü ve ekonomik unsurları da taşıyor kanımca. Örnek olarak çok milliyetçi bir ruh taşıyan insanı düşünelim. Bağımsızlığı kafasına koymuş, boyunduruk altında yaşamak istemiyor. Bu insanın bütün organları biyolojik anlamda iyi çalışsa ne olacak. Ona sağlıklı diyebilir miyiz? Kaldı ki bu insanın baş ağrıları, tansiyon problemleri, mide ülseri ya da psoriasis olmaması imkânsız. Ya da ciğeri, kalbi, bağırsakları vs iyi çalışan ama “Zorla başını kapatacaksın veya açacaksın diye ailesi veya devlet tarafından dayatmayla karşı karşıya bırakılan” bir genç kızı düşünelim. Ruhun sağlıklı olması mümkün mü bu kızcağızın?

Çok örnek verilebilir ama son olarak da cebinde çocuğunun istediği balonu ya da çikolatayı almaya parası olmayan bir babayı düşünelim...

Evet, yüzyılımızda sağlıklı olmak budur. Tıbbın ne olduğu ve olması gerektiğine gelince, “Bütün bunlara çözüm getirecek bir sistem” diyeceğim ve eminim siz bıyık altından “Yok canım” deyip güleceksiniz. Ama hakikaten doğrusu budur. Ancak bu, biraz önce yaptığım açıklamalardan da anlaşılabilirdiği gibi sadece doktorların ya da Sağlık Bakanlığı’nın işi değildir.

Günümüzde doktor, hastanın moralini, ruhunu tamir etmenin epeyce uzağında

Sıradaki soruları işittiğinizde bıyık altından gülenlerden olmadığımızı fark edeceksiniz. Hocam, sizce günümüzün doktorları hastalıkların tedavisine doğru noktadan bakabiliyorlar mı? Sağlık aslında “iyilik hali” derler ya hani, karşılarına gelenin tamir edilecek bir motor dişlisi değil de insan olduğunu ayırt edebiliyor; onun ruhunu ve moralini de tamir etmeye odaklanabiliyorlar mı?

Şimdi, önceki için söylediklerimden sonra bu sorunuza vereceğim cevabı tahmin ediyorsunuzdur. Hastalıkların tedavisi ile kişinin “tam bir iyilik hali” arasında birebir ilişki yoktur, olsa olsa “kısmi bir ilişki” vardır. Yani günümüzde doktor, hastanın moralini, ruhunu tamir etmenin epeyce uzağında bir pozisyonda. Kanımca doktora düşen görev, sağlıklı olmanın küçük bir parçası olan organlarla ilgili hastalık durumunu imkânlar ölçüsünde en iyi şekilde düzeltmektir. Zaten performans sisteminde biliyorsunuz tamirati bir an önce yapıp, tezgâhta önünüze gelen diğer parçaya, af edersiniz hastaya yönelmek durumundasınızdır! (Kahkahalar)

Tabii bütün bunları yaparken doktorun da insan olduğunu, onun da “tam bir iyilik halinde olmaya hakkı olduğunu” unutmamak gerekiyor. Mesela sosyal yönden toplumdaki statüsünün belli bir noktada olması, ekonomik yönden ortalama bir hastasından daha kötü bir arabaya binmek durumunda kalması, çocuğunun okul taksitini öderken zorlanmaması, malpraktis yasalarının cenderesinden uzak olması, tuttuğu takımın şampiyon olamamasından etkilenmemesi, yandaşı olduğu siyasi partinin hiç hükümet olamaması ya da hükümet olan arkadaşlarının ilgisizliğinden etkilenmemesi gerektiğini de belirtmek lazım!

Hükümetin sağlık politikalarını nasıl görüyorsunuz? YÖK ve üniversiteler bunun neresinde?

Bu konuda çok yazdım. Bir ulusal gazetede haftalık makaleler halinde arka arkaya tam 9 yazı yayımladık. Ayrıca Medimagazin Gazetesinde de birkaç yazım çıktı bu konuda. Şu anda öncelikle düşüncelerimi değil de duygularımı aktarayım isterseniz artık.

Buyurun...

Bugünlerde bir türkü dolandı dilime. Bu türkü belki bazılarınca sivri buluncaktır ama unutulmasın ki söyleyen de sevdiği için söylemişti. İşte ben tam da o haldeyim.

Hangi türkü bu?

Sözlerini aynen aktarayım:

Nemrut'un kızı yandırdı bizi
Çarptı sillesini felek misali
Sil yazımızı kurtar bizi

Çarptı sillesini felek misali
Mevlam gör bizi

Ocağım söndü nasıl beladır
Bırakıp gitti bu ne devrandır

Dünya gözümde kerbeladır
Allah'tan bulasan

Kararsın bahtın yıkılsın tahtın
Yalvardım yakardım yol bulamadım
Ah doğmasaydım kara yazım
Evardım çevirdim yaranamadım
Ayandır halim

Doktorluk sermayeye paspas edildi!

O kadar kötü mü yani?

Bunun dışında çok bir şey söylemek istemiyorum. Bütün bu yapılanlarla birincisi doktorluk serbest meslek olmaktan çıkarılmıştır, ikincisi doktorluk sanat olmaktan çıkarılmıştır, üçüncüsü doktorluk sermayeye paspas edilmiştir! Bunların sonucunda da insanlarda, tam gün, her istediğin doktorda, beş yıldızlı hizmet ve her şey bedava anlayışı yerleşmiştir ki asıl kötü olan budur ve dünyada bu şekilde işleyen, işletilebilen bir sistem yoktur.

YÖK üst idaresindeki değişikliklerden sonra YÖK'le Hükümet arasındaki eskiden beri olan soğukluk (aslında düşmanlık) ortadan kalktı. Becerebildikleri ölçüde bir işbirliği gözüküyor. Ama bu dünya örnekleri göz önüne alındığında ve akademik ölçütlere vurulduğunda çok da olması gerektiği gibi değil. Mesela hükümetin isteğiyle sayıları artırılarak fabrikasyon ürünü hatta bazı fakültelerdeki olağan üstü yetersizlikler göz önüne alınırsa atölye ürünü doktor yetiştirilmesi veya YÖK'ün bir yan kuruluşu gibi siyasetin kucağındaymiş gibi görüntü vermesi, bilim camiası için hiç de iyi bir pozisyon değil.

Bunlar oldukça sert eleştiriler. Sağlıkta bunca şeyin arasında hiç mi iyi bir şey yapılmadı?

Aslına bakacak olursanız; genel olarak Bakanlığın uygulamaları, benim 10 yıl önce Tabip Odası Bölge Başkanıyken hazırlayıp o zamanlar henüz aday pozisyonunda olan bugünkü Sağlık Bakanına ve o zamanlar sadece parti genel başkanı sıfatı olan Başbakanı sunduğum “Sağlıkta Reform” adlı çalışmamın özüne uygun şeyler. Bence de devlet sağlık hizmeti verme noktasında sektörden tamamen çekilmeli ve sadece “denetçi ve düzenleyici” olmalı. Olmalı ama tam anlamıyla olmalı! Özellikle 2-3 yıl öncesinde olduğu gibi devleti soydurmamalı. Özetle benim anlayışında, devlet diğer pek çok iş kolunda olduğu gibi sağlık sektöründe de işveren olmaktan çıkarılmalıdır.

Sizce dünya toplumu olarak sağlıkta neredeyiz? Türkiye nerede?

“Bütün bu yapılanlarla birincisi doktorluk serbest meslek olmaktan çıkarılmıştır, ikincisi doktorluk sanat olmaktan çıkarılmıştır, üçüncüsü doktorluk sermayeye paspas edilmiştir. Bunların sonucunda da insanlarda, tam gün, her istediğin doktorda, beş yıldızlı hizmet ve her şey bedava anlayışı yerleşmiştir ki asıl kötü olan budur ve dünyada bu şekilde işleyen, işletilebilen bir sistem yoktur.”

Valla buna anne ölümleri, bebek ölümleri, bulaşıcı hastalıklar, insan başına düşen doktor sayısı, yardımcı personel falan gibi istatistiklerle daha elle tutulur bir cevap verilebilir ama son yıllardaki sağlığa ulaşım ve ücretsiz tedavi imkânları pek çok dünya ülkesinde sahip olunmayan şeyler. Epeyce ülke gezdim. Kalite anlamında ülkemizde verilen sağlık hizmeti oldukça üst düzeyde diyebilirim.

Bugün bir özel hastanenin kapısından içeri girmekle devlet hastanesinin kapısından içeriye girmek arasında, alacağınız hizmeti düşündüğünüzde ne gibi farklar var?

Belki bazı yerlerde otelcilik hizmetleri, tefrişat, hostes kızlar vs biraz daha farklıdır ama verilen hizmetin kalitesinde çok fazla bir fark yok diyebiliriz. Yalnız hastalar şimdilerde özel hastaneye girerken, “Bir fark alacaklar mı, sonunda bir iş çıkarırlar mı başımıza?” diye düşünüyor. Zira fiyatlar o kadar bedava noktasına getirildi ki, başka türlü kaliteli hizmet vermek çok zor gibi geliyor bana.

Hem hekimlik hem bürokratik yaptınız. Sürecin canlı şahidisiniz. Türkiye’de sağlık sisteminin gelişimine dair genel hatları ile sizin gözlemlerinizi neler?

Bu bedavacı sistemin bu şekilde neredeyse tamamen genel bütçeden finanse edilmesi sebebiyle uzun vade devam edebilmesi pek mümkün

Bu bedavacı sistemin bu şekilde neredeyse tamamen genel bütçeden finanse edilmesi sebebiyle uzun vade devam edebilmesi pek mümkün görünmemektedir. Bu değirmenin suyunun bir yerden gelmesi gerekiyor ama bu gelen yerin de herkesin ortak kasası olan genel bütçe olmaması gerekiyor. Önce primle işleyen tam bir Genel Sağlık Sigortası, sonra devletçe işletilen aile hekimliği sistemi, sonra da hizmetin özel sektöre devri. İşin özeti budur. Doktorun da muayenehanesiyle özel sektörden sayılması ve statüsünün korunması gerekmektedir.

görünmemektedir. Bu değirmenin suyunun bir yerden gelmesi gerekiyor ama bu gelen yerin de herkesin ortak kasası olan genel bütçe olmaması gerekiyor. Bunun nasıl olması lazım geldiği biraz önce söylediğim "Sağlıkta Reform" çalışmamızın finansman bölümünde var.

Önce primle işleyen tam bir Genel Sağlık Sigortası, sonra devletçe işletilen aile hekimliği sistemi, sonra da hizmetin özel sektöre devri. İşin özeti budur. Ama bu arada doktorun da muayenehanesiyle özel sektörden sayılması ve statüsünün korunması, öğretim üyesine değer verilmesi, üniversitelerin de fonksiyonlarını yerine getirebilecek düzeyde düzenlemeler yapılarak mesela bir mahalle polikliniğiyle yarışma durumunda bırakılmaktan uzak tutulması gerekmektedir.

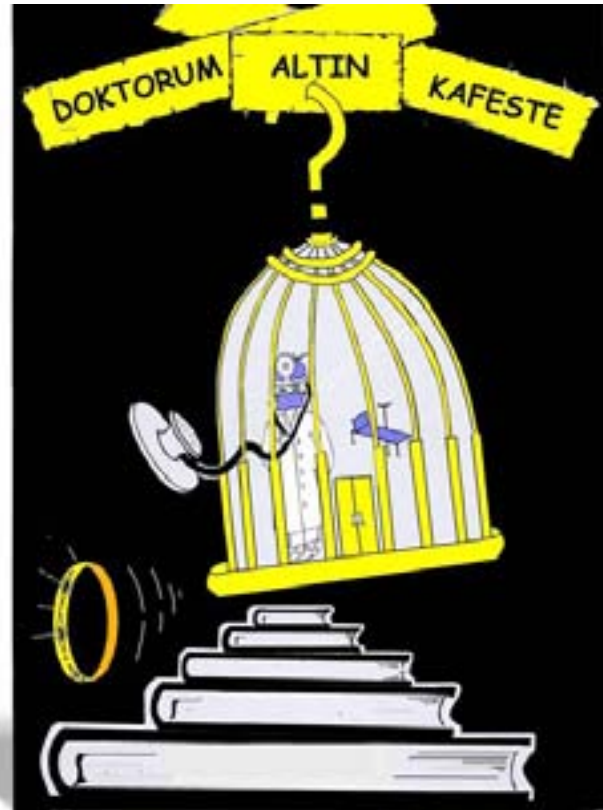
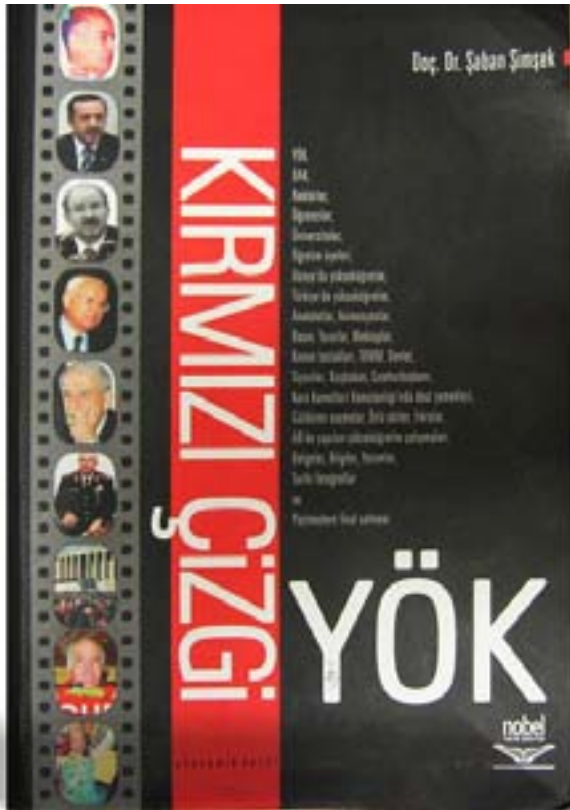
Uygulanan sağlık sistemi bu son söylediğim iki hususta açık veriyor. Yani genelde doktoru, özelde de öğretim üyesini, fakültesiyle beraber görmezlikten geliyor. Ya da şöyle söyleyelim; konuya sadece hizmet açısından bakıyor. Bu yönüyle hekimliğin prestij ve kalite açısından bu sistemde iyi bir geleceği olabileceğini düşünmüyorum. Şu anda halk nezdinde prim yapmakta olan uygulamalar ilerde mesela üniversitelerde istediği doktora hiç ulaşamamak veya piyasada kaliteli doktor bulamamakla sonuçlanacak ve gözden düşecek. Sanıyorum politik anlamda

da şimdiye kadar gelen puanları götüren bir durum oluşturacak.

Doktorlar hastalandıkları zamanlarda hasta olmaları bakımından maddiyonun iki yönünü de görürler. Siz bürokrat kimliğiniz döneminde sistemin kurulmasına da şahitlik ettiniz, meseleye oradan da baktınız. Bu üç kimlik zaman zaman birbiri ile çatıştı mı ve gene birbirlerini besledi mi?

Bakınız idareci de olsanız, doktor da olsanız, hasta da olsanız nihayetinde bir insansınız. Bunu unutmadığınızı, insanlığınızı kaybetmediğiniz takdirde kimliğiniz hep aynıdır. Değişen sadece bulunduğunuz konum itibarıyla işlevinizdir. Belki meseleyi farklı bakış açılarından ve başkalarının sahip olmadığı bilgilere haiz olarak değerlendireceğiniz için söyleminiz de değişebilir ama işin özü değişmez. Yani çatışma olmaz. Eğer bütün bunları geçici bir durum olarak kabul edebiliyorsanız ve yeterli bir bilgi birikimi alt yapısında olaylara yüce bir gönülle yaklaşabiliyorsanız bahsettiğiniz çatışma filan olmuyor ve hatta belli bir zenginlik de elde edebiliyorsunuz.

Merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın memleketi Malatya'yı Orta-doğu ve Balkanlar'da tıpta bir merkez üssü haline getirmek gibi bir projesi olduğu biliniyor. Türkiye şimdi sadece Malatya ile olmasa da İstanbul ve Ankara gibi merkezleriyle Avrupa'nın tıp merkezlerinden biri

olma yolunda. Açılan kompleks hastaneler, Türkiye'ye tedaviye gelen yabancı hastalar düşünüldüğünde sizce Türkiye sağlıkta küresel bir güç, bir aktör olma yolunda mı?

Evet, gerçekten de genel bütçeye ve özel sektöre on milyarlarca dolara mal olsa da sağlıkta dünya ölçeğinde yatırımlar yapıldı ve tesisler kuruldu. Kanımca yeterli ve düzeyli yürütücü personel de var. Bu tabir aslında çok yerinde olmasa da küresel bir güç olmak için gerekli alt yapı var. Geriye sadece küreyi çevirmek kalıyor. Yani iletişim, pazarlama, turizm. Bu tarafı da becerilebilirse sanırım sağlık sektörümüz dünya insanına da hizmet verebilecek bir potansiyele sahiptir.

Araplar Türkiye'de tedavi olmak için can atıyor

Tabi küresel bir aktör olabilmek için küresel politikalar gütmeniz de gerekiyor. Bu anlamda Türkiye'nin son birkaç yıldır bölgede lider ülke olmaya yönelik yürüttüğü vizyonu da hatırlayacak olursak sağlık politikalarımız bu vizyondan ne şekilde nasibini alıyor?

Yaşadığım bir olayı size aktarayım. Türkiye'de, üst düzeye gelmiş bir uzman doktor olarak maaşlı memur olmanın ötesinde pek de yapacak bir şey kalmayınca geçenlerde bir KBB profesörü arkadaşımınla beraber Kuveyt'e gittim. Yatırım ve çalışma imkânlarına baktık. Kuveyt'te sağlık yatırımlarına gerek yok. Ancak yine de hastaların büyük kısmı dış ülkelere gidiyorlar. Henüz bu listede Türkiye yok ama müthiş bir Türkiye'ye gelme isteği var. Sağlık için, görmek için, tanışmak için. İşte bu noktada sizin bahsettiğiniz o politikaların, Sayın Başbakanın ve Sayın Cumhurbaşkanının katkısı büyük. "One minute" diyorlar başka bir şey demiyorlar. "Biz eskiden beri, zaten 60 dereceye varan sıcaktan kaçıp, hem tedavi olmak hem de tatil yapmak için ılıman ülkelere gitmek istiyoruz. Ayrıca Türkiye Müslüman bir ülke, kültürümüz aynı yabancılar çekmeyiz, bu ülke neden Türkiye olmasın." diyorlar. Yani sorunuza cevap olarak söyleyeyim; böyle bir ortam var ama Türkiye henüz bundan nasibini almış değil.

Bilhassa son 10 yıla bakacak olursak özel hastanelerin nitelik ve nicelik itibarıyla büyüdüğünü, büyük grup hastanelerinin açıldığını, hükümetin de sağlıkta özelleştirme noktasında istekli olduğunu görüyoruz. Sağlık sektöründeki değişiklikleri siz nasıl yorumluyorsunuz?

Aslında bunun cevabını şimdiye kadar kısmen vermiş olduk. Ama başta des-

teklenen özel sektör, daha sonra sıkıntıya sokuldu. Sektör, alet alımından kadro durumlarına kadar kurallar koyarak çok ciddi kısıtlamalar getiren mevzuata boğuldu. Kimine göre faşist, kimine göre komünist olan bu uygulamaların kanımca ikisiyle de ilgisi yok. Çünkü öyle olsaydı komünizm veya faşizm özgü belli bir davranış kalıbı olurdu. Özel sektörü en çok rahatsız eden de bu; kuralların her yeni gün değişmesi ve bu sebeple önlerini görememeleri. Sanıyorum SGK ile Sağlık Bakanlığı arasındaki anlaşmazlık farklılığı da işlerin böyle çıkmaza girmesinde önemli bir faktör. Ama asıl belirleyici olan devletin verdiği sağlık hizmetini ayakta tutmak. Bu noktada bazı politik endişelerin de rol oynadığını düşünüyorum.

Sağlık denince insanlar sanki biraz işi abartmaya başladılar. "Onu yemeyin, bunu yemeyin, şu kadar kalori alın, bu kadar koşun" gibi anlayışlar yaygınlaşıyor. Buna rağmen insan ömrü eskisi kadar uzun değil. Bizde çok kullanılır eski toprak diye... Tüm gelişmelere rağmen insanlar artık 100'lü yaşlarını göremiyor. Bu bir çelişki mi sizce?

Madem eskilerden söz açtınız ben de eski ve çok da kullanılmayan bir deyimle cevap vereyim: "Duvarı yıkan nemdir, insanı yıkan gamdır." denir. Sağlık günümüzde ne anlam taşıdığını bir kez daha düşünürsek bir sürü büyük hastane açmakla ya da kalori hesabı yapmakla bu işin çözülemeyeceğini görürüz. Ama pek çok gelişmiş ülkede ortalama insan ömrünün altmışların bile altında olduğunu biliyoruz. Türkiye'de bu rakam yetmişlerde, Japonya'da ise doksanları zorluyor. Onun üstüne çıkması çok da imkân dâhilinde değil çünkü genetik kodlamamız ya da insana biçilen biyolojik ömür o kadar. İsterseniz bizim Karadeniz'de çok kullanılan bir yerel atasözü ile söyleşimizi bitirelim: Çiçili uzayıp da ilan olamaz!

Ne anlama geliyor bu?

Solucan uzayıp da yılan olamaz! (Kahkahalar)

O zaman son soru: Tıp alanında veya başka kitap veya özel çalışmanız var mı?

Evet, başta da belirttiğim gibi Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki görevim sırasında Yükseköğretim Kanunu çalışmaları ile ilgili yaşanan tüm gelişmeleri perde arkasıyla beraber aktardığım "Kırmızı Çizgi YÖK", stajyerler ve göz hastalıkları asistanlarının okuyacağı ilk kitap özelliği taşıyan "Göz Hastalıkları Temel Öğreti" adlı basılmış iki eserimiz var.

Gerçekten de genel bütçeye ve özel sektöre on milyarlarca dolara mal olsa da sağlıkta dünya ölçeğinde yatırımlar yapıldı ve tesisler kuruldu. Kanımca yeterli ve düzeyli yürütücü personel de var. Bu tabir aslında çok yerinde olmasa da küresel bir güç olmak için gerekli alt yapı var. Geriye sadece küreyi çevirmek kalıyor. Yani iletişim, pazarlama, turizm. Bu tarafı da becerilebilirse sanırım sağlık sektörümüz dünya insanına da hizmet verebilecek bir potansiyele sahiptir.

Ayrıca bu ikincisini İngilizce olarak hazırladık ve özellikle Afganistan, Sudan, Yemen, Bosna, Arnavutluk gibi ülkelere bağış olmak üzere gönderiyoruz. Son olarak da "Doktorum Altın Kafeste" adlı bir mizah kitabımız basım aşamasında. Bununla normal yollardan söyleyemediklerimizi ya da söyleyip de cevap alamadıklarımızı bir başka dille anlatıyoruz.